

Слободян Наталія Ярославівна,
кандидат економічних наук, доцент, доцент
кафедри економіки і права Навчально-наукового
інституту економіки і управління,

Національний університет харчових технологій

Левченко Юлія Григорівна,
кандидат економічних наук, доцент, доцент
кафедри економіки і права Навчально-наукового
інституту економіки і управління,

Національний університет харчових технологій

Слободян Володимир Ярославович,
кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри економіки і права Навчально-
наукового інституту економіки і управління,
Національний університет харчових технологій

Slobodian Nataliia,
PhD in Economics, Associate Professor,
National University of Food Technologies,
<https://orcid.org/0000-0002-7788-6060>

Levchenko Yuliia,
PhD in Economics, Associate Professor,
National University of Food Technologies,
<https://orcid.org/0000-0002-1879-7770>

Slobodian Volodymyr,
PhD in Public Administration,
Associate Professor,
National University of Food Technologies,
<https://orcid.org/0000-0003-2503-703X>

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ СТРАТЕГІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ LEGAL REGULATION OF THE IMPLEMENTATION OF INNOVATIVE STRATEGIES AT THE ENTERPRISE

Слободян Н. Я., Левченко Ю. Г., Слободян В. Я.
Правове регулювання реалізації інноваційних
стратегій на підприємстві. *Український журнал
прикладної економіки та техніки*.
2022. Том 7. № 3. С. 114-121.

Slobodian N., Levchenko Y., Slobodian V. Legal
regulation of the implementation of innovative
strategies at the enterprise. *Ukrainian Journal of
Applied Economics and Technology*.
2022. Volume 7. № 3, pp. 114–121.

У статті досліджено сучасну систему нормативно-правового регулювання здійснення інноваційної діяльності в економіці України. Окреслено спектр ключових принципів державної політики регулювання інноваційної діяльності, які постають необхідними для врахування у системі нормативно-правового забезпечення. Досліджено окремі положення концепції інноваційного права та його ключові положення, які мають істотний вплив на формування стратегічного потенціалу інноваційного розвитку. Визначено, що сучасна система нормативно-правового забезпечення інноваційного розвитку національної економіки у цілому формує достатній базис механізму регулювання, проте характеризується недостатнім рівнем впливу на сучасні інноваційні процеси. Досліджено пріоритетні напрями та сфери стратегічного державного регулювання інноваційного розвитку економіки України на період до 2030 року. Проведений аналіз сучасного стану та динаміки рівня інноваційної активності національної економіки у контексті світового рейтингу країн показав, що Україна за останні чотири роки втрачає свої позиції у рейтингу. Аналіз окремих аспектів державного фінансування науково-технічного розвитку економіки України у порівнянні з країнами ЄС та США показав, що рівень витрат в Україні на науково-дослідні роботи по відношенню до ВВП не перевищує 0,47%. З урахуванням сучасних реалій запропонована схема нормативно-правового забезпечення реалізації інноваційних стратегій національними підприємствами. Шляхом анкетування виявлено основні проблемні аспекти реалізації інноваційних стратегій на підприємствах Одеської області. Визначено, що одним з напрямів вирішення даних проблем є створення внутрішньої корпоративної системи нормативно-правового забезпечення стратегічного інноваційного розвитку. Перспективні напрями подальшого удосконалення правового базису стратегічного регулювання інноваційною діяльністю національної економіки мають враховувати світові цифрові тренди, зокрема у захисті інтелектуальних прав, забезпечення вільного доступу реципієнтів інновацій до ринку інноваційних продуктів і інвестиційних ресурсів, оптимізації вартості патентування, полегшення його діючих процедур.

Ключові слова: нормативно-правове регулювання, законодавча база, інновації, інноваційний розвиток, інноваційна діяльність, стратегія, підприємства, бізнес-суб'єкти.

The article considers the modern system of normative and legal regulation of the implementation of innovative activities in the economy of Ukraine. The range of key principles in the state policy of innovative activity regulation, which are necessary to be taken into account in the system of regulatory and legal support, is outlined. Separate provisions of the concept of innovation law and its key provisions, which have a significant impact on the formation of the strategic potential of innovative development, have been studied. It was determined that the modern system of regulatory and legal support for innovative development in the national economy as a whole form a sufficient basis for the regulatory mechanism, but it is characterized by an insufficient level of influence on modern innovation processes. The priority areas and areas of strategic state regulation of innovative development in the economy of Ukraine for the period up to 2030 have been studied. The analysis of the current state and dynamics of the level of innovative activity in the national economy in the context of the world ranking of countries showed that Ukraine has been losing its positions in the ranking

© Слободян Наталія Ярославівна, Левченко Юлія Григорівна, Слободян Володимир Ярославович, 2022

over the past four years. The analysis of certain aspects of state financing of the scientific and technical development in Ukraine's economy in comparison with the countries of the EU and the USA showed that the level of expenditures in Ukraine for scientific and research work in relation to GDP does not exceed 0.47%. Taking into account modern realities, a scheme of regulatory and legal support for the implementation of innovative strategies by national enterprises is proposed. The main problematic aspects of the implementation of innovative strategies at the enterprises of the Odesa region were revealed by means of a questionnaire. It was determined that one of the directions for solving these problems is the creation of an internal corporate system of regulatory and legal support for strategic innovative development. Prospective directions for further improvement of the legal basis of strategic regulation of innovative activities of the national economy should take into account global digital trends, in particular, in the protection of intellectual rights, ensuring free access of recipients of innovations to the market of innovative products and investment resources, optimizing the cost of patenting, facilitating its current procedures.

Keywords: normative and legal regulation, legislative framework, innovations, innovative development, innovative activity, strategy, enterprises, business entities.

Вступ

Інновації – один з ключових інструментів розвитку бізнесу, який спроможний забезпечити компанії стратегічні ринкові переваги. Інновації дозволяють підвищити продуктивність, оптимізувати витрати, збільшити ринкову частку та краще задовольняти потреби споживачів. Сьогодні практикою доведений тісний зв'язок рівня інноваційного розвитку бізнесу та рівня його прибутковості. Імплементация інновацій у практичну діяльність формує передумови підвищення рівня конкурентоспроможності не тільки окремих компаній, сфер, видів діяльності та регіонів, від рівня науково-технологічного потенціалу і ступеня інноваційної активності суб'єктів господарювання залежить конкурентоспроможність національної економіки та її привабливість для потенційних інвесторів. Вирішення цих стратегічно важливих для бізнесу та економіки завдань неможливе без належного нормативно-правового забезпечення науково-технічної та інноваційної діяльності, яке формує інституційний базис здійснення і поширення інноваційних трансформацій на всіх рівнях господарського управління.

Питання нормативно-правового регулювання інноваційного розвитку для національної економіки протягом останніх років постає пріоритетним та стратегічно важливим. Виняткова значимість та важливість завдань створення дієвої системи нормативно-правового забезпечення інноваційних перетворень в Україні зумовила виключний інтерес до цієї проблеми з боку значної кількості відомих вчених, серед яких видатний внесок в удосконалення науково-теоретичної і практичної площини вирішення даного завдання зробили: Адамюк Д., Атаманова Ю., Бліхар М., Васильєва Н., Геєць В., Георгієвський Ю., Глібка С., Жовнірчик Я, Ковалів М., Кучеряна З., Масленников Є., Ортинська Н., Розгон О., Чайковський Я. та інші. Незважаючи на ґрунтовний базис наукових праць та прикладних рекомендацій, активні процеси появи нових форм, інструментарію і методів інноваційної діяльності потребують продовження наукових досліджень у напрямі удосконалення чинного законодавства у даній сфері.

Формулювання цілей статті

Метою статті є дослідження вітчизняного нормативно-правового базису регулювання інноваційного розвитку у контексті можливостей стратегічного управління інноваційною діяльністю підприємств.

Виклад основного матеріалу

Створення сприятливого нормативно-правового середовища стратегічного інноваційного розвитку вітчизняні вчені вважають пріоритетним завданням сьогодення і розглядають його у контексті регулювання розвитку інноваційної інфраструктури національної економіки та підвищення рівня інноваційної культури її суб'єктів [1].

Нормативно-правовий базис розвитку інноваційної діяльності в Україні формують норми Конституції України, Господарського кодексу, Закони України «Про інноваційну діяльність» [2], «Про пріоритетні напрями розвитку інноваційної діяльності в Україні», «Про інвестиційну діяльність», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків». Розширюють існуючий нормативно-правовий фундамент Проект Закону України «Про підтримку та розвиток інноваційної діяльності», Закон України «Про державні цільові програми», Закон України «Про науково-технічну експертизу», Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків», Закон України «Про наукові парки». Механізми та відповідні інструменти державного фінансового регулювання інноваційної діяльності в Україні визначив Закон України «Про інвестиційну діяльність». Доповнила законодавчу сферу низка Постанов ВМУ, Указів

Президента України, якими були закріплені системи фінансового, організаційного, інформаційного, консультативного та інших форм інституційного регулювання інноваційного розвитку, створено відповідні інституції (Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України тощо), покликані сформувати сприятливі нормативно-правові, економічні та організаційні засади активізації інноваційних трансформацій у суспільному житті та національній економіці. Нормативно-конституційним базисом реалізації інноваційної діяльності та інноваційних стратегій розвитку бізнес-суб'єктів в Україні є стаття 54 Конституції, яка передбачає гарантії держави у реалізації свободи науково-технічної діяльності за всіма формами її прояву у контексті національного та міжнародного співробітництва.

Пріоритетність та важливість завдань інноваційного розвитку суспільного виробництва завжди поставала у призмі підвищеної уваги з боку інституційних органів управління країни. Принципове значення серед перших системних активів, що містили стратегічні орієнтири інноваційного розвитку держави, мала «Концепція науково-технологічного та інноваційного розвитку України» (1999 р.), яка концептуально визначила стратегічні пріоритети, цілі та механізми активізації стратегічного інноваційного потенціалу країни. Разом з тим, поряд із значною кількістю різноманітних нормативно-правових актів, прийнятих для здійснення і розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності, експерти з правових відносин Міністерства юстиції України вважають, що «...незважаючи на те, що вітчизняна нормативно-правова база з даних питань має ознаки постійного вдосконалення, результативність її впливу на розвиток інноваційних процесів залишається недостатньою» [3].

Нормативно-правове регулювання інноваційного розвитку та стратегічних інноваційних трансформацій діяльності суб'єктів господарювання вчені також трактують з системних позицій інноваційного права. Атаманова Ю.Є. характеризує інноваційні правовідносини як «...врегульовані нормами права суспільні відносини, пов'язані зі створенням, комерціалізацією інноваційних продуктів та їх реалізацією як інновацій, які виникають у процесі організації та здійснення інноваційної діяльності й закінчуються успішним упровадженням інноваційних продуктів як інновацій» [4, с. 125].

Доповуючи представлений методичний підхід, за сучасних реалій сформувалася окрема концепція інноваційного права – як сукупність правових норм і положень, що регулюють інноваційні відносини [5, с. 48]. При цьому прихильники такої концепції розрізняють два ключових вектори правового регулювання інноваційних відносин: на рівні «бізнес-бізнес» та на рівні «державо-бізнес».

Незважаючи на створений нормативно-правовий базис регулювання інноваційної діяльності в Україні вітчизняні експерти сьогодні зазначають його недосконалість та низьку функціональну спроможність до стимулювання підвищення рівня інноваційної активності національної економіки. Нормативно-правове регулювання інноваційної діяльності має ґрунтуватися на базових принципах державної політики, до яких вчені відносять наступні: свобода творчої, науково-технічної діяльності; правовий захист інтелектуальної власності; підтримка конкуренції в науці і техніці; стимуляція підприємницької та наукової діяльності; концентрація ресурсів на пріоритетних напрямках державної політики; розвиток міжнародного співробітництва тощо [6, с. 416].

В Україні законодавчі ініціативи мають бути узгоджені із діючими та майбутніми стратегічними планами і програмами розвитку національної економіки. Сьогодні такими стратегічними програмами є: Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року [7], Національна економічна стратегія – 2030, проект Стратегії розвитку індустріальних парків на період до 2030 року, Стратегія продовольчої безпеки України на період до 2030 року, галузеві та регіональні стратегії розвитку, які за сучасних умов не можуть бути реалізовані без урахування інноваційного чинника.

Урядом України було затверджено план заходів на період 2021-2023 років з реалізації національної Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року. Пріоритетними сферами державного регулювання активізації інноваційних перетворень в Україні постають: удосконалення правової площини регулювання державної інноваційної політики та підтримки інноваційних проектів; удосконалення діючого порядку державного бюджетного регулювання та фінансової підтримки інноваційної діяльності; формування нової системи пріоритетних заходів зі стимулювання розвитку науки і техніки для досягнення цілей

сталого розвитку; удосконалення механізмів державної підтримки трансферу технологій; розширення методів та форм підтримки розвитку стартапів та інноваційних бізнес-інкубаторів; цифровізація процесів управління відносинами інтелектуальної власності; підтримка освіти і науки; консалтинг та інформаційно-аналітична підтримка розвитку центрів інноваційного розвитку [8, с. 87].

Дієвість законодавчого регулювання та обсяг фінансової підтримки національних інноваційних стратегій розвитку визначає рівень інноваційної активності та конкурентоспроможності національних економік світу. За даними глобального інноваційного індексу 2021 Україна посіла 49 місце у рейтингу серед 132 країн (рис. 1). Топ-10 лідерами за рівнем інноваційної активності стали:

Рис. 1. Рейтинг України у світі за даними Global Innovation Index

Джерело: побудова автором за [9]

Швейцарія, Швеція, США, Великобританія, Корея, Нідерланди, Фінляндія, Сінгапур, Данія, Німеччина [9].

Найбільш проблемними індикаторами сукупного індексу інноваційного розвитку України за останні роки поставали: політична стабільність, екологічна сталість, інвестиції, нематеріальні активи, бізнес-середовище, фінансування інновацій. Саме у цій площині у перспективі має бути спрямовано державне регулювання та удосконалення законодавчих ініціатив щодо під-

тримки реалізації стратегій інноваційного розвитку бізнесу та національної економіки у цілому. Найбільш високі індикатори інтегрального інноваційного індексу України були зазначені за елементом людський капітал.

За даними Євростату частка державних витрат на науку, дослідження і розробки в цілому за країнами-членами ЄС за останні роки мала чітку тенденцію до зростання і у 2020 р. склала у середньому 1,46% сукупних бюджетних витрат. У співвідношенні до вартості ВВП середній показник витрат на науку у 2021 р. склав 2,31% (за встановленою Лісабонською стратегією ЄС значення нормативного показника не менше 1,7%) [10]. Зростають також витрати на науково-дослідні роботи і фінансування інноваційного розвитку по відношенню до ВВП й у США, 3,39% [11]. В Україні даний показник на сьогодні становить 0,47% [12].

Значною проблемою, яка стримує реалізацію інноваційних стратегій розвитку вітчизняних бізнес-суб'єктів, є низький рівень забезпеченості фінансовими ресурсами. У структурі джерел фінансового забезпечення витрат на науково-дослідні роботи у національній економіці близько 43,5% займають бюджетні кошти (державний та місцеві бюджети), 12,8% – власні кошти суб'єктів господарювання, 23,9% – іноземні джерела [12]. З огляду на таку структуру, перспективним напрямом для активізації інноваційних трансформацій в Україні та підвищення рівня інноваційної активності національних компаній постає забезпечення доступу до інвестиційних джерел, зокрема, зарубіжного походження. У такому контексті система нормативно-правового регулювання інноваційної діяльності в Україні має бути орієнтована на створення інституційних умов полегшення доступу вітчизняних компаній до світових фінансових ресурсів та стимулювання інвестиційного клімату в Україні.

У 2021 р. в Україні був підтриманий вектор на підвищення рівня інноваційної активності вітчизняної економіки, зокрема, на базі веб-ресурсів створено платформу «Наука та бізнес», підписано угоду про участь України у рамковій програмі з досліджень та інновацій «Горизонт Європа» та досліджень з атомної енергії «Євроатом». У ЄС прийнято та реалізується план дослідження та інновації 2020-2024 рр., який передбачає розвиток інноваційної діяльності у таких пріоритетних напрямках: навколишнє середовище та клімат, розвиток цифрового середовища, реалізація економічних інноваційних концепцій, захист громадян і цінностей, подальший розвиток демократії та права. На теперішній час у ЄС діє стратегічна концепція «Інноваційного Союзу», головною метою якого є реалізація комплексу заходів, спрямованих на

становлення ЄС як світового лідера та усунення перешкод на шляху розвитку і реалізації інновацій. Як очікує концепція, до 2025 р. за рахунок її дій обсягів ВВП ЄС має збільшитися на 795 млрд євро [13].

З урахуванням трендів інтеграції України у світову науково-дослідницьку та інноваційну площину, подальший розвиток законодавчого регулювання цих процесів має бути узгоджений із міжнародним правом та забезпечити процеси гармонізації та уніфікації нормативних положень вітчизняного та світового законодавства (рис. 2).

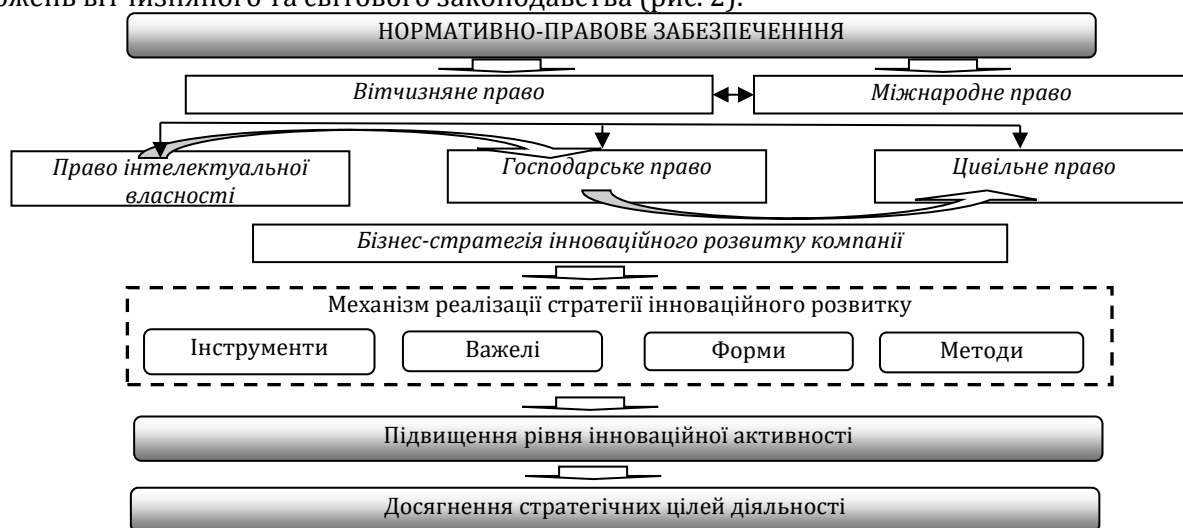

Рис. 2. Схема нормативно-правового забезпечення реалізації інноваційних стратегій суб'єктів господарювання

Джерело: авторська розробка

Обрання та обґрунтування стратегії інноваційного розвитку суб'єктів господарювання має визначатися загальними цілями стратегічного розвитку, існуючим профілем діяльності, досягнутим рівнем розвитку виробничо-технічного потенціалу, фінансовими можливостями і стадією інноваційного життєвого циклу компанії. Крім того, істотне значення для окреслення стратегічних завдань інноваційного розвитку та конкретизації системи планових індикаторів мають фактори зовнішнього бізнес-середовища: ступінь розвитку ринку інновацій та науково-технічних розробок, діюча практика державної підтримки інноваційних перетворень, стан попиту на науково-технічні розробки, асортимент інновацій та доступ до ринку інноваційних продуктів, діючі механізми захисту прав інтелектуальної власності [14, с. 73; 15, с. 5, 16, с. 79].

Зарубіжні експерти приєднуються до такої оцінки із відокремленням компонентів інноваційної стратегії: ідеї, інструменти їх практичної реалізації, інструменти накопичення і управління знаннями, принципи побудови механізмів оцінки інновацій, наукові дослідження та розробки, інтелектуальний потенціал суб'єкта господарювання [17, с. 179].

За сучасних умов господарювання інноваційні стратегії розвитку бізнес-суб'єктів відіграють ключову роль у здобутті довгострокових конкурентних переваг. Основне їх завдання постає у пошуку унікальності товарів і послуг, що дозволяє розширити коло потенційних споживачів. Разом з тим, для успішної реалізації прийнятої інноваційної стратегії важливим є розуміння та сприйняття концептуально-практичних засад інноваційного розвитку бізнесу його власниками, менеджментом, персоналом, відповідний рівень корпоративної культури управління та бізнес-поведінки учасників. Он-лайн опитування керівників бізнес-суб'єктів Одеської області (54 підприємства різних видів економічної діяльності та організаційно-правових форм господарювання) показали наявність певних проблем у сфері реалізації стратегій інноваційного розвитку. Зокрема, основними та найбільш поширеними з них виявилися: 1) складність стратегічного управління у цілому з огляду на нестабільність макроекономічного становища протягом останніх років; 2) зосередження інновацій переважно у сфері виробництва і відсутність відповідних інструментів у частині управління, маркетингу, площини сталого розвитку; 3) відсутність управлінських важелів стимулювання інноваційної діяльності компанії, що обмежено навиками стратегічного управління; 4) недостатні та нестабільні можливості фінансового забезпечення, зокрема, із зовнішніх джерел; 5) відсутність досвідчених менеджерів у інноваційній сфері управління; 6) відсутність глибокого аудиту стану

розвитку і можливостей інноваційних перетворень; 7) існування певного ступеня опору інноваціям з боку персоналу. При цьому, близько 96% керівників компаній визначають інновації як головний пріоритет стратегічного розвитку. Разом з тим, відсутність чіткої інноваційної стратегії є фундаментальною проблемою сучасного менеджменту значної частини українських компаній. Інноваційна культура, поведінка, НІОКР, цінності, знання і технології постають ключовими інструментами обґрунтування та реалізації інноваційних стратегій розвитку сучасних бізнес-суб'єктів.

Система нормативно-правового регулювання інноваційної діяльності на рівні державного управління формує фундаментальні засади та умови для здійснення інноваційної діяльності. Органічним доповненням до її дії має бути створена на рівні господарюючого суб'єкта система корпоративного права, яка буде регламентувати способи і механізми досягнення стратегічних цілей компаній. Внутрішньокорпоративне нормативно-правове забезпечення має фіксувати внутрішні норми, стандарти, кодекси стратегічного розвитку компанії, у т.ч. й у сфері реалізації інноваційних стратегій розвитку. Успішна реалізація бізнес-стратегій сьогодні визначається рівнем корпоративної культури, філософією компанії, нормами її бізнес-поведінки та загальними принципами і засадами розвитку. Інноваційні аспекти діяльності мають стати базисом управління і частиною філософії бізнесу, підтримуватись персоналом, менеджментом і власниками. Інноваційна стратегія має бути закріплена на рівні корпоративного управління, визначена у цілях і завданнях, деталізована до рівня окремих показників і контрольних індикаторів. Досягнення таких завдань неможливе без відповідного нормативно-правового регулювання на рівні корпоративного управління. Доцільною є фіксація стратегічних пріоритетів розвитку компанії у внутрішніх нормативно-правових документах і регламентах, таких як філософія розвитку компанії, внутрішні кодекси, положення про роботу структурних підрозділів тощо. Поєднання корпоративного права та державного нормативно-правового регулювання реалізації інноваційних перетворень мають створити спільний базис для підвищення рівня інноваційної активності та конкурентоспроможності вітчизняного бізнесу і національної економіки.

Дослідження принципів регуляторної політики інноваційного розвитку зарубіжних країн та національної економіки показало, що для вирішення завдань стимулювання інноваційно-інвестиційної активності бізнесу законодавство має залишатись максимально відкритим для інноваційних рішень. Зарубіжна практика свідчить, що чим меншим є прямиий директивний вплив та деталізація заходів регулювання – тим краще для практичного втілення інновацій і старт-апів. Виключне значення для удосконалення практики регулювання інноваційної діяльності за сучасних тенденцій цифровізації суспільного життя має забезпечення дієвого нормативно-правового забезпечення використання цифрового інвестиційно-інноваційного простору. Сьогодні основною проблемою підвищення рівня інноваційної активності значної кількості українських компаній є брак фінансових ресурсів. Вирішення даного питання можливо за рахунок забезпечення доступу до інвестиційно-кредитних платформ, на базі механізму дії яких залучаються кошти для розробки та імплементації інновацій у господарську діяльність. У якості прикладів успішного масштабного функціонування таких інвестиційно-інноваційних digital-платформ сьогодні є платформи Robinhood, Fidelity, Stash и SoFi Invest, AUM Global Alternatives. Потужний потенціал фінансово-технічного забезпечення має четвірка цифрових інвестиційних платформ iCapital, CAIS, Moonfare та RealBlocks, які разом залучили понад 1,2 млрд дол. венчурного інвестування та станом на 2022 р. обслуговують близько 165 млрд дол. вартості активів своїх клієнтів [18]. Успішні управлінські рішення у сфері інноваційного розвитку компаній сьогодні вимагають доступу до джерел інформаційних ресурсів, ринку старт-апів, інших інноваційних механізмів. Імплементація інновацій у практичну діяльність вже активно забезпечується за допомогою таких цифрових інструментів, як інтернет речей (платформа Siemens Mindsphere, штучний інтелект, великі бази даних, світові, регіональні і корпоративні платформи (Services, Google, Microsoft Azure, Salesforce.com, SAP та ін.). Добре себе зарекомендували спеціалізовані Digital краудрафтингові платформи SAI, AcreTrader, Farmtogether, FarmFolio, кредитні платформи Steward, інноваційні платформи (Ghana Oil Palm). У такому контексті з урахуванням теперішніх трендів та майбутніх перспектив цифрового розвитку інноваційно-інвестиційних процесів розвитку актуальним постає розробка законодавства у частині правових та етичних стандартів, захисту конфіденційності бізнес і

персональних даних, забезпечення прозорості та кібербезпеки бізнесу. Зарубіжні експерти пропонують законодавче регулювання роботи цифрових інноваційних платформ будувати на основі таких ключових принципів: заборона зловживання домінуючим становищем; заборона недоброчесної конкуренції; здійснення державного контролю за економічною концентрацією та дотриманням учасниками антимонопольного законодавства [19; 20].

Оцінка сучасного стану управління інноваційною діяльністю дозволяє зробити висновок, що пріоритетними напрямками подальшого інституційного регулювання у цій сфері має стати усунення перешкод для розробок та імплементації інновацій у практичну діяльність за рахунок оптимізації вартості патентування, полегшення його діючих процедур, фрагментації ринку ноу-хау, встановлення стандартів та сприяння управлінським персоналом здобуття практичних компетентностей, які дозволяють швидко орієнтуватися на інноваційному ринку. Інструментом підвищення рівня фінансового забезпечення стратегічного управління інноваційною діяльністю може стати механізм державно-приватного партнерства та продовження активної інтеграції у напрямі співробітництва у рамках інноваційного партнерства з країнами ЄС.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Проведені дослідження показали, що станом на теперішній час в Україні здійснена потужна робота із формування нормативно-правового фундаменту регулювання інноваційної діяльності та розвитку. Закладені основи формують ключові засади для імплементації інноваційних стратегій вітчизняних підприємств у практичну діяльність та здобуття на цій основі конкурентних переваг. Разом з тим, слабкими позиціями стратегічного управління інноваційним розвитком в Україні сьогодні постає фінансова підтримка інноваційних трансформацій, захисту інтелектуальних прав, забезпечення вільного доступу реципієнтів інновацій до ринку інноваційних продуктів та інвестиційних ресурсів. У контексті сучасних світових тенденцій інституційного регулювання інноваційних процесів на digital-засадах, пріоритетними напрямками подальшого удосконалення нормативно-правової бази мають стати норми, які сприяють розширенню інструментарію вирішення цих важливих стратегічних завдань інноваційних перетворень у національній економіці. Важливою передумовою підвищення рівня результативності стратегічного управління інноваціями на підприємствах є формування відповідного внутрішнього нормативно-правового забезпечення інноваційного розвитку, підвищення рівня інноваційної корпоративної культури та стимулювання інноваційної активності на рівні бізнес-суб'єкта.

Список літератури

1. Дзюба О.М., Шевченко О.Є. Економіко-правовий аналіз реалізації «Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року». *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 23. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/150/144>.
2. Про інноваційну діяльність: Закон України № 5460-VI від 05.12.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/40-15>.
3. Кучерява З. Правове забезпечення інноваційного розвитку в Україні. Офіційний сайт Міністерства юстиції України. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_13958.
4. Атаманова Ю.Є. Концептуальні підходи до систематизації інноваційного законодавства та розроблення проекту Інноваційного кодексу України. *Вісник Академії правових наук України*. 2011. № 2. С. 123-131.
5. Інноваційне право: науково-практичний посібник. 2-ге вид., оновл. і доп. / за заг. ред. С.В. Глібка, О.В. Розгон, А.В. Стріжкової. Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. 244 с.
6. Blikhar M., Vatrás V., Melnychenko B., Podra O. Providing of innovative development of Ukraine: economic and legal aspects. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2020. Т 2. № 33. С. 412-420.
7. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 526-р від 10.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text>.
8. Глібка С.В., Розгон О.В., Георгієвський В. Правове забезпечення ефективності інноваційного процесу в Україні: монографія. Харків: НДІ прав. забезп. інновац. розвитку НАПрН України, 2021. 365 с.
9. Global Innovation Index 2021. URL: https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/2021/.
10. Eurostat. URL: <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/setupBookmark.do>.
11. Research and development: US. URL: <https://nces.nsf.gov/pubs/nsb20225>.
12. Наукова та інноваційна діяльність в Україні. 2021. стат. зб. / Державна служба статистики України. 2019. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
13. Innovation policy. Official website of the European Parliament. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/67/innovation-policy>.
14. Nitsenko V. What is the Government Really Pursuing by Introducing Quarantine Measures in the Conditions of COVID-19? The Case of Ukraine. *Ukrainian Policymaker*. 2021. № 9. P. 69-78.

15. Nitsenko V. Mismanagement in Ukraine. *Problems of Management in the 21st Century*. 2020. № 15(1). P. 4-8.
16. Ковалів М.В., Ортинська Н.В., Хомишин І.Ю., Єсімов С.С., Скочилия-Павлів О.В., Сидор М.Я., Скриньковський Р.М. Адміністративно-правове регулювання інноваційної діяльності: навчальний посібник. Львів: НУ «Львівська політехніка», 2020. 288 с.
17. Glaeser S. The effects of proprietary information on corporate disclosure and transparency: Evidence from trade secrets. *Journal of Accounting and Economics*. 2018. Vol. 66. Issue 1. P. 163-193.
18. Liker B. The Platforms Leading The Alternative Investments Tech Evolution. *Forbes*. URL: <https://www.forbes.com/sites/benjaminlaker/2022/05/23/the-platforms-leading-the-alternative-investments-tech-evolution/?sh=39b7b8454f40>.
19. Kirillova E., Zulfugarzade T., Blinkov O., Serova O. Prospects for developing the legal regulation of digital platforms. *Jurídicas cuc*. 2022. Vol. 18. №. 1. P. 9-52.
20. Ніценко В.С. Державне регулювання інноваційного розвитку технологічного парку в Україні. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2005. № 3 (31). С. 110-113.
21. Лагодієнко В. В., Завгородній А. В., Лагодієнко В. В. Інноваційні аспекти формування конкурентоспроможності підприємств харчової промисловості. *Вісник Хмельницького національного університету*. Економічні науки. 2021. №1. С. 203-209.

References

1. Dziuba, O.M., Shevchenko, O.Ie. (2021). «Economic and legal analysis of the implementation of the Strategy for the development of the sphere of innovative activity for the period up to 2030». *Ekonomika ta suspilstvo*. vol. 23. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/150/144>.
2. Pro innovatsiinu diialnist. Zakon Ukrainy. (2012). [On innovative activity. Law of Ukraine]. No. 5460-VI dated December 05, 2012 Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/40-15>.
3. Kucheriava, Z. Pravove zabezpechennia innovatsiinoho rozvytku v Ukraini. [Legal provision of innovative development in Ukraine]. Ofitsiinyi sait Ministerstva yustytysii Ukrainy. Available at: https://minjust.gov.ua/m/str_13958.
4. Atamanova, Yu.E. (2011). «Conceptual approaches to the systematization of innovation legislation and development of the draft Innovation Code of Ukraine». *Bulletin of the Academy of Legal Sciences of Ukraine*. no. 2, pp. 123-131.
5. *Innovatsiine pravo*. [Innovative law]. (2020). In Hlibka, S.V., Rozghon, O.V., Strizhkovoi, A.V. NDI PZIR NAPrN Ukrainy. Kharkiv. Ukraine.
6. Blikhar, M., Vatrás, V., Melnychenko, B., Podra, O. (2020). «Providing innovative development of Ukraine: economic and legal aspects». *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*, vol. 33(2), pp. 412-420.
7. Pro skhvalennia Stratehii rozvytku sfery innovatsiinoi diialnosti na period do 2030 roku. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy. (2019). [On the approval of the Strategy for the development of the sphere of innovative activity for the period until 2030. Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. No. 526-p dated July 07, 2019. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text>.
8. Hlibko, S., Rozghon, O.V., Heorhiievskiyi, V. (2021). *Pravove zabezpechennia efektyvnosti innovatsiinoho protsesu v Ukraini*. [Legal guarantee of the effectiveness of the innovation process in Ukraine]. NDI prav. zabezp. innovats. rozvytku NAPrN Ukrainy. Kharkiv. Ukraine.
9. Global Innovation Index 2021. Available at: https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/2021/.
10. Eurostat. Available at: <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/setupBookmark.do>.
11. Research and development: US. Available at: <https://nces.nsf.gov/pubs/nsb20225>.
12. Naukova ta innovatsiina diialnist v Ukraini. 2021. [Scientific and innovative activity in Ukraine]. (2019). Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
13. Innovation policy. Official website of the European Parliament. Available at: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/67/innovation-policy>.
14. Nitsenko, V. (2021). «What is the Government Really Pursuing by Introducing Quarantine Measures in the Conditions of COVID-19? The Case of Ukraine». *Ukrainian Policymaker*. no. 9, pp. 69-78. <https://doi.org/10.29202/up/9/6>.
15. Nitsenko, V. (2020). «Mismanagement in Ukraine». *Problems of Management in the 21st Century*. vol. 15(1), pp. 4-8. <https://doi.org/10.33225/pmc/20.15.04>.
16. Kovaliv, M.V., Ortynska, N.V., Khomyshyn, I.Yu., Yesimov, S.S., Skochylias-Pavliv, O.V., Sydor, M.Ya., Skrynkovskiyi, R.M. (2020). *Administratyvno-pravove rehulivannia innovatsiinoi diialnosti*. [Administrative and legal regulation of innovative activities: education manual]. NU «L'viv's'ka politekhnikha». Lviv. Ukraine.
17. Glaeser, S. (2018). «The effects of proprietary information on corporate disclosure and transparency: Evidence from trade secrets». *Journal of Accounting and Economics*, vol. 66, issue 1, pp. 163-193.
18. Liker, B. (2022). «The Platforms Leading The Alternative Investments Tech Evolutio». *Forbes*. Available at: <https://www.forbes.com/sites/benjaminlaker/2022/05/23/the-platforms-leading-the-alternative-investments-tech-evolution/?sh=39b7b8454f40>.
19. Kirillova, E., Zulfugarzade, T., Blinkov, O., Serova, O. (2022). Prospects for developing the legal regulation of digital platforms. *Jurídicas cuc*. vol. 18, no. 1, pp. 9-52. Available at: https://www.researchgate.net/publication/354130408_Prospects_for_developing_the_legal_regulation_of_digital_platforms_Perspectivas_de_desarrollo_de_la_regulacion_legal_de_las_plataformas.
20. Nitsenko, V. (2005). «State regulation of innovative development of technological park in Ukraine». *Visnyk ahrarnoi nauky Prychornomor'ia*. no. 3(31), pp. 110-113.
21. Lahodiienko, V. V., Zavorodnij, A. V., Lahodiienko, V. V. (2021). «Innovative aspects of the formation of competitiveness of food industry enterprises». *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu*. *Ekonomichni nauky*. №1, pp. 203-209. DOI: 10.31891/2307-5740-2021-290-1-36

Стаття надійшла до редакції 18.10.2022 р.